

Betoog m.b.t. voorjaarnota 2026-2029

Voorzitter,

We bevinden ons in financieel onzekere tijden. Vorig jaar leefde de vrees voor het zogeheten 'ravijnjaar'. Vanuit de gemeente hebben we toen niet afgewacht, maar juist de handschoen opgepakt: we hebben advies ingewonnen, bezuinigingsscenario's doorgerekend en voorbereid op minder inkomsten vanuit het Gemeentefonds. Want hoe je het ook wendt of keert: een sluitende begroting is geen keuze, maar een wettelijke verplichting.

Als proactieve gemeente hebben we niet gewacht op duidelijkheid vanuit het Rijk. Dit met als doel en de overtuiging dat we – waar mogelijk – zelf aan het stuur moeten zitten. Dit kan grofweg op 2 manieren, de inkomsten verhogen en/of de uitgaven verlagen. Laatste genoemde wordt soms wel heel lastig gemaakt door de grote hoeveelheid taken die vanuit het Rijk bij de gemeente wordt neergelegd zonder dat hier een evenredige compensatie tegenover staat.

De meicirculaire van juni 2025 brengt ons verlichting, tijdelijk: het Rijk verhoogd de bijdragen, met name voor jeugdzorg. Dit is essentieel, aangezien onze jeugd extra aandacht verdient. Toch blijft er onzekerheid vanaf 2028; het ravijn is niet verdwenen, het is enkel uitgesteld.

Als er vanuit het Rijk gelden hiervoor jeugdzorg vrijgemaakt worden, dan verzoeken wij u die ook volledig in de begroting van 2026 op te nemen ten behoeve van dat programma. De voorgestelde gefaseerde invoering van de kosten stijgingen vanaf 2026 achten wij niet wenselijk, neem dit vanaf 2026 meteen voor 100% mee is ons voorstel. De uitkomsten van het nieuw meerjarenbeleidskader jeugd zien we desondanks met belangstelling tegemoet.

Hoewel een dorpsondersteuner meerdere taken heeft, kan die voor de jeugd ook van betekenis zijn. We zien dan ook graag dat daarvoor middelen beschikbaar gemaakt worden zoals in de VJN is beschreven voor Knegsel. En hoe en op welke wijze kan vanuit de Ketenaanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) een bijdrage worden geleverd om de verbindende rol van een dorpsondersteuner te voorzien van mogelijkheden om te komen tot een gezonde generatie die opgroeit in een gezonde leefomgeving met een sterk sociaal netwerk? Is de genoemde dekking voor de langere termijn vanwege de uitkomsten van de meicirculaire nog niet mogelijk? Wij denken hierin nu wel mogelijkheden te zien voor een meer structurele dekking.

De gemeente is inmiddels gestart met het zogenoemde ombuigingstraject. Van de 71 voorstellen zijn er al 40 doorgevoerd of opgenomen in de organisatie. Enkele voorstellen keren terug in deze voorjaarsnota, zoals het minder snel reserveren van vervangingsbudgetten en het later inboeken van lasten – goed voor de kortetermijnbegroting. Onze fractie heeft hier eerder op aangedrongen – goed dat dit nu concreet wordt ingevuld. Wij herhalen eerdere suggesties om alternatieve financieringsvormen te onderzoeken.

Verder blijkt uit het Orgfit-onderzoek dat onze projectplanning vaak te optimistisch is. Kredieten blijven onbenut of worden pas later aangesproken. Op papier lijkt dit positief – geld blijft beschikbaar – maar de uitgaven komen alsnog. We moeten kritischer kijken naar restantkredieten, realistische planningen hanteren en ons afvragen of we niet te ambitieus zijn in onze projectdoelen.

Besparingen moeten gezocht worden in grotere posten van tienduizenden euro's of meer. En geldt voor investeringen bij derde niet dat we die kunnen activeren op onze balans om daarvoor de komende jaren op af te schrijven? Plannen die afwijken van de standaard (principeverzoeken) vereisen extra beoordeling; waarom zouden deze kosten niet deels worden doorbelast aan de indieners? Voor beide partijen een winsituatie. Onze fractie ondersteunt dit. Ook dient er oog te zijn voor inwoners die moeite hebben met lezen en schrijven: meedoen moet voor iedereen mogelijk zijn, dus de voorgestelde ombuiging van het Digitaalhuis kan wat ons betreft de spreekwoordelijke prullenbak in.

Het verhogen van belastingen is een mogelijkheid, maar geen vanzelfsprekendheid. Wat betreft de OZB steunen wij voortzetting van de jaarlijkse indexatie met de prijsontwikkeling. Verdere verhoging is voor 2026-2027 niet noodzakelijk; een lastenverzwaring voor inwoners en ondernemers is ongewenst gezien onze financiële vooruitzichten voor de jaren 2026 en 2027.

Wel kan (wat ons betreft) gekeken worden naar (gefaseerd verhogen van de) toeristen-belastingtarieven (naar landelijke gemiddelden).

De gemeente neemt deel aan diverse samenwerkingen, zoals via gemeenschappelijke regelingen (GR). Hoewel bezuinigingen nu niet nodig lijken te zijn, vragen wij aandacht voor het Berenschot-rapport over KempenPlus. Klopt de huidige verdeling van bijdragen nog met de oorspronkelijke bedoeling? Waarom niet een verdeling van de bijdrage van de 4 deelnemers die per 1-1-2026 voor 100% gekoppeld is aan de rijksbijdrage? Wij streven juist om uiterlijk per 2026 naar een eerlijke verdeling tussen de bijdrage naar elk van de deelnemers aan KempenPlus te komen.

Tegelijkertijd moeten we nuchter blijven. De solvabiliteit van de gemeente is met 63% ruim boven het landelijk gemiddelde – een sterk uitgangspunt. Maar laat dat ons niet in slaap sussen met een eigen vermogen van € 75,9 miljoen. We hebben meer bezittingen dan schulden. Investing in 2024 hebben we gefinancierd met eigen middelen, maar er liggen forse investeringen in het verschiet: zwembad, riolering, klimaatadaptieve maatregelen, onderwijshuisvesting (Rythovius College en een mogelijke nieuwe basisschool in Eersel).

In de afgelopen jaren hebben we al diverse duurzaamheidsmaatregelen doorgevoerd voor het eigen gemeentelijk vastgoed. In het gemeentelijk vastgoed moet desondanks nog fors geïnvesteerd worden staat in de voorjaarsnota te lezen. Een globale indicatie van die kosten schets een beeld van een bruto-investeringslast van ca. € 12 miljoen (incl. btw) tussen nu en 2050. Een deel is al opgenomen in de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP), maar het totaalbeeld ontbreekt.

De cruciale vraag is of hiervoor al voldoende middelen zijn gereserveerd en of we inzicht hebben in de totale kosten. Wij pleiten voor meer transparantie en duidelijkheid. Wat kost het per jaar? Moet hiervoor extern geld worden aangetrokken? Daarom stellen we voor een duidelijke projectenadministratie op te zetten. Alleen met concreet inzicht in projecten en onderhoudslasten kunnen we als Gemeenteraad verantwoorde keuzes maken.

Voorzitter,

Het lijkt mogelijk dat we er rooskleurig voorstaan. Met de nadruk op lijkt. Voor de jaren 2028 en 2029 is het nog onzeker wat het Rijk bijdraagt. Zoals gezegd: Het ravijn is niet weg, maar is opgeschoven.

Onze gemeente groeit al jaren en deze trend zal zich naar verwachting voortzetten. Hoewel dit extra inkomsten oplevert (zoals via de OZB), brengt het ook meer verantwoordelijkheden met zich mee. Denk aan onderhoud van wegen, waterafvoer, onderwijsvoorzieningen, speeltuinen en sportparken. Zijn deze laatste nog in lijn met de huidige wet- en regelgeving? Kunnen we niet slimmer investeren door combinaties te maken in nieuwbouwprojecten en functies samen te voegen? Denk aan het verplaatsen van voorzieningen om op vrijkomende locaties ruimte te creëren voor andere doeleinden – zogenaamde koppelkansen.

Ook op het gebied van energievoorziening staan we voor uitdagingen. Uitdagingen die soms door de ondernemers gezamenlijk worden opgepakt (denk hierbij aan o.a. Energy Hub Meerheide). De uitbreiding van het energienet vraagt om ruimte, het openbreken van wegen en tijdige aansluiting van woningen en bedrijven. Ons gemeente speelt hierin ook een actieve rol. In het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) moet fors worden geïnvesteerd in energie-infrastructuur. Hoe zorgen we ervoor dat we dit tijdig, efficiënt en met minimale overlast realiseren?

Voorzitter,

Onze financiële positie is op papier sterk. Maar schijn kan bedriegen. De echte uitdaging ligt in de toekomst: in het beheersbaar houden van grote projecten, het inzichtelijk maken van langetermijninvesteringen en het waarborgen van een solide begroting, ook na 2027. Alleen met realistische plannen, transparante cijfers en duidelijke regie houden we als gemeente grip op onze toekomst.

Dank u wel.